

GÅRDSSLAKT AV NÖTKREATUR MED KULGEVÄR

I FÖRRA NUMRET AV MATHANTVERK BERÄTTADE VI ATT KATRIN SCHIFFER, BRANSCHANSVARIG FÖR GÅRDSSLAKT OCH CHARKUTERI PÅ ELDRIMNER, DISPUTERAT PÅ SIN AVHANDLING OM STRESSFRI SLAKT. HÄR ÄR DEN SVENSKA SAMMANFATTNING AV ARBETET SOM PUBLICERAS FÖR FÖRSTA GÅNGEN. HELA DOKTORSARBETET KOMMER SOM BOK PÅ ENGELSKA I SOMMAR MED TITELN *ON-FARM SLAUGHTER OF CATTLE VIA GUNSHOT METHOD*, (Shaker förlag, Tyskland).

TEXT Katrin Schiffer • FOTO Gerd Kämmer

Det har i decennier rapporterats om stress hos slaktdjur och dess inverkan på djurens välbefinnande och köttkvalitet i samband med hantering av djuren innan slakt. Även om vissa förbättringar har genomförts, finns fortfarande utmaningar kvar. Djur som är mindre vana vid kontakt med människan, vilket ofta är fallet hos frigående nötkreatur, kan vara särskilt svåra att hantera på slaktdagen. Genom att flytta bedövning och avblodning från slakteriet till en miljö som djuren är bekanta med kan djurvälståndet i samband med slakt

förbättras. Följaktligen transporteras då döda, i stället för levande, djur in till slakteriet, där urtagning och vidare bearbetning kan ske.

Det europeiska regelverket avseende slakt för kommersiell köttförsäljning där slakt sker på gårdar, till exempel genom kulgevärsskjutning, är komplext eftersom de rådande rättsliga normerna är motstridiga. I Tyskland har bedövning och avlivning av frigående boskap på gården varit lagligt sedan november 2011.

Syftet med denna avhandling har varit att bedöma möjligheterna att erhålla en tillfredsställande bedövning

via skjutning med kulgevär och att studera metodens effekter på köttkvalitet samt blodkaraktäristiska värden. Två studier fokuserade på möjligheterna att säkerställa en korrekt bedövning.

Den första studien syftade till att skaffa information om effektiviteten av olika typer av vapen och ammunition. Avskilda skallar från avlivade djur beskötts på olika sätt och obduktioner av skallarna utfördes för att utvärdera skottens placering, uppstådd skada i hjärnvävnad och penetration av projektilen. I den andra studien bedövades levande nötkreatur med kulvapen i enlighet med resultaten från den första studien.

För bedömning av bedövningskvalitet utvecklades ett protokoll för in-situ observationer och resultaten utvärderades också genom videofilmning. Samma patologiska undersökning som i den första studien utfördes, men det studerades även lokaliseringen och utbredningen av hjärnblödningar.

I analys av köttkvalitet jämfördes nötkreatur som bedövats och avblodats med kulvapen på gården med nötkreatur från samma besättning som bedövats och avblodats på traditionellt sätt vid slakteri. Ytterligare kunskap samlades in för att utreda hur miljön vid kulskjutningen bör utformas i praktiken. Här ingick till exempel bedövning med användande av kulvapen i ett avskärmat och inhägnat område som boskapen redan var bekanta med, i stället för att nyttja öppna betesmarker.

Projektet genomfördes huvudsakligen på en ekologisk gård i norra Tyskland som håller 600 frigående nötkreatur av rasen Galloway. Resultaten ger belägg för att en precis, frontal träff med lämplig

projektil och kaliber orsakar hjärnblödningar som är tillräckliga för en djup bedövning eller omedelbar död. För optimal energiöverföring och minimala säkerhetsrisker, ska projektilen stanna i kraniet i stället för att passera genom skallen.

Nötkreatur som slaktats med kulgevärsmetoden uppvisade förbättrad köttkvalitet jämfört med nötkreatur som slaktas med gängse metod vid slakteri. Detta i form av mörhet (lägre Warner-Bratzler-värde), vattenhållningsförmåga (lägre droppförlust) och köttfärg (högre L*-värden, d.v.s. högre ljushet). Dessutom visade inga av nötkreaturen som slaktats med kulgevärsmetoden slutliga pH-värden karakteristiska för DFD-kött ("stressat kött", mörkt, fast och torrt).

På basis av de registrerade blod-laktatvärdena kunde slakt på gården med kulskjutning konstateras vara i princip stressfri för både det skjutna djuret och flockmedlemmar som bevittnat skottet och det fallande djuret, till skillnad från vid traditionell slakt av boskap på slakteri.

Vissa inslag av risk kommer alltid att finnas när kulgevärsmetoden används, till exempel oväntade huvudrörelser hos djuret, vilket kan resultera i ett misslyckat skott. Ändå kan slakt på gården med kulgevärsmetoden betraktas som en professionell och tillförlitlig slaktmetod för nötkreatur så länge det organiseras noggrant, utförs med maximal skjutfärdighet och hygieniska förhållanden säkerställs. När så är fallet, öppnas möjligheter för uppfödarna att avsluta en djurvänlig, frigående djurhållning på ett konsekvent sätt. Transparens, maximalt djurskydd och förbättrad köttkvalitet kännetecknar processen och produktkvaliteten vilket i sin tur ger förutsättningar för att skapa efterfrågade mervärden. ■

Startfinansieringen till Katrins projekt kom från Karl Ludvig Schweisfurth och hans stiftelse.

En intervju med Katrin om kulgevärsmetoden finns i tidningen Nötkött nr.3 2015.

På den ekologiska gården Bunde Wischen e.v. i Schleswig-Holstein, norra Tyskland, går 600 nötkreatur av rasen Galloway ute året runt i stora naturskyddsområden. All slakt sker med hjälp av kulgevärsmetoden.